

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 117/17

Λουξεμβούργο, 9 Νοεμβρίου 2017

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα στην υπόθεση C-414/16
Vera Egenberger κατά Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung
e.V.

**Κατά τον γενικό εισαγγελέα Evgeni Tanchev, οι προβλεπόμενες από θρησκευτικές
οργανώσεις επαγγελματικές απαιτήσεις υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο όσον
αφορά φερόμενες αθέμιτες διακρίσεις λόγω πεποιθήσεων**

*Τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να σταθμίζουν το δικαίωμα αυτονομίας και αυτοκαθορισμού των
οργανώσεων αυτών με το δικαίωμα των εργαζόμενων ή υποψήφιων εργαζόμενων να μην
υφίστανται διακρίσεις λόγω των πεποιθήσεών τους*

Η Vera Egenberger υπέβαλε αίτηση για την κάλυψη μιας θέσης εργασίας που είχε προκηρύξει η Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung, ένα ίδρυμα αρωγής της Ευαγγελικής Εκκλησίας στη Γερμανία, το οποίο διέπεται από το ιδιωτικό δίκαιο και έχει ως αποκλειστικό αντικείμενο την υλοποίηση φιλανθρωπικών, αγαθοεργών και θρησκευτικών σκοπών. Η συγκεκριμένη εργασία, η οποία είχε τη μορφή σύμβασης διάρκειας 18 μηνών, αφορούσε τη σύνταξη μιας έκθεσης σχετικά με τη συμμόρφωση της Γερμανίας προς τη Διεθνή Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη κάθε μορφής φυλετικών διακρίσεων. Στα καθήκοντα της εν λόγω εργασίας περιλαμβάνονταν η δημόσια και επαγγελματική εκπροσώπηση της Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung καθώς και ο συντονισμός της διαδικασίας διαμόρφωσης απόψεων εντός της οργάνωσης αυτής. Σύμφωνα με την προκήρυξη, αναγκαία προϋπόθεση για την κατάληψη της επίμαχης θέσης εργασίας ήταν η συμμετοχή σε ευαγγελική εκκλησία ή σε εκκλησία μέλος της Εργασιακής Κοινωνίας Χριστιανικών Εκκλησιών στη Γερμανία.

Η V. Egenberger δεν επελέγη για την εν λόγω θέση εργασίας. Υποστηρίζει ότι τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι δεν ανήκει σε καμία θρησκευτική κοινότητα. Ως εκ τούτου, άσκησε ενώπιον γερμανικού δικαστηρίου εργατικών διαφορών αγωγή για την καταβολή αποζημίωσης ύψους 10 000 ευρώ περίπου, υποστηρίζοντας ότι υπέστη δυσμενή διάκριση λόγω των πεποιθήσεών της.

Προκειμένου να κρίνει αν, από την άποψη του δικαίου της Ένωσης, η V. Egenberger είχε υποστεί αθέμιτη διάκριση ή, αντιθέτως, υπήρξε απλώς το αντικείμενο δικαιολογημένης άνισης μεταχείρισης, το Bundesarbeitsgericht (Ομοσπονδιακό Δικαστήριο Εργατικών Διαφορών, Γερμανία) έθεσε διάφορα ερωτήματα στο Δικαστήριο. Ιδίως, ζητεί από το Δικαστήριο να αποσαφηνίσει την έκταση στην οποία επαγγελματικές απαιτήσεις επιβαλλόμενες από θρησκευτικές οργανώσεις που επικαλούνται το εκκλησιαστικό προνόμιο του αυτοκαθορισμού υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο¹. Το Bundesarbeitsgericht αναφέρει ότι, κατά το γερμανικό δίκαιο, ο έλεγχος αυτός περιορίζεται σε έλεγχο ευλογοφάνειας, βάσει της αυτοσυνειδησίας των θρησκειών όπως αυτή ορίζεται από την πίστη. Ζητεί επίσης διευκρινίσεις σχετικά με το πώς πρέπει να σταθμιστούν τα συγκρουόμενα συμφέροντα, δηλαδή, αφενός, η ελευθερία πεποιθήσεων και το δικαίωμα των προσώπων να μην υφίστανται διακρίσεις λόγω του θρησκευάτος ή των πεποιθήσεών τους και, αφετέρου, το δικαίωμα αυτοκαθορισμού και αυτονομίας των θρησκευτικών οργανώσεων.

Με τις σημερινές του προτάσεις, ο γενικός εισαγγελέας Evgeni Tanchev επισημαίνει ότι η οδηγία που έχει αποφασιστική σημασία για τη λύση της διαφοράς² (στο εξής: οδηγία) περιέχει έναν ειδικό κανόνα ο οποίος θεσπίστηκε προκειμένου να ρυθμιστούν οι συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου οι

¹ Ο γενικός εισαγγελέας υπογραμμίζει ότι οι υπαγόμενες σε εκκλησία οργανώσεις αποτελούν τον δεύτερο μεγαλύτερο εργοδότη στη Γερμανία, απασχολώντας περί το 1,3 εκατομμύρια άτομα, και ότι σε ορισμένες κατηγορίες και τομείς της εργασίας έχουν σχεδόν μονοπωλιακή θέση.

² Οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ 2000, L 303, σ. 16).

θρησκευτικές οργανώσεις νομιμοποιούνται να επιφυλάσσουν άνιση μεταχείριση λόγω πεποιθήσεων³. Ο κανόνας αυτός καθορίζει τις παραμέτρους για τα κριτήρια του εφαρμοστέου δικαστικού ελέγχου όταν θρησκευτική οργάνωση εγκαλείται για τον λόγο ότι έχει την άποψη ότι η άνιση μεταχείριση λόγω πεποιθήσεων δεν ισοδυναμεί με αθέμιτη διάκριση. Δηλαδή, μπορεί, λόγω της φύσης των επίμαχων δραστηριοτήτων και του πλαισίου εντός του οποίου αυτές ασκούνται, η θρησκεία ή οι πεποιθήσεις ενός ατόμου να συνιστούν ουσιώδεις, θεμιτές και δικαιολογημένες επαγγελματικές απαιτήσεις, λαμβανομένης υπόψη της δεοντολογίας της οργάνωσης;

Πρώτον, ο γενικός εισαγγελέας E. Tanchev εκτιμά ότι ένας εργοδότης, όπως η Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung, ή η εκκλησία για λογαριασμό του, δεν δύναται να αποφασίζει ο ίδιος κατά τρόπο δεσμευτικό ότι ο ενστερνισμός συγκεκριμένης θρησκείας από τον αιτούντα εργασία συνιστά, λόγω της φύσης της επίμαχης δραστηριότητας ή του πλαισίου εντός του οποίου αυτή ασκείται, ουσιώδη, θεμιτή και δικαιολογημένη επαγγελματική απαίτηση, λαμβανομένης υπόψη της δεοντολογίας του εργοδότη/εκκλησίας.

Μολονότι ο δικαστικός έλεγχος της δεοντολογίας της εκκλησίας πρέπει να είναι περιορισμένος⁴, αυτό δεν σημαίνει ότι τα δικαστήρια των κρατών μελών απαλλάσσονται από την υποχρέωσή τους να ελέγχουν τις *επίμαχες δραστηριότητες* με γνώμονα τη δεοντολογία της συγκεκριμένης θρησκείας, προκειμένου να διαπιστώσουν αν το θρήσκευμα ή οι πεποιθήσεις ενός ατόμου συνιστούν ουσιώδη, θεμιτή και δικαιολογημένη επαγγελματική απαίτηση.

Δεύτερον, ο γενικός εισαγγελέας έχει την άποψη ότι το Bundesarbeitsgericht, κατά την αξιολόγηση του αν για δεδομένες δραστηριότητες ο ενστερνισμός συγκεκριμένης θρησκείας συνιστά ουσιώδη, θεμιτή και δικαιολογημένη επαγγελματική απαίτηση, λαμβανομένων υπόψη της φύσης των δραστηριοτήτων ή του πλαισίου εντός του οποίου αυτές ασκούνται καθώς και της δεοντολογίας της οργάνωσης, οφείλει να συνεκτιμήσει τα ακόλουθα:

- το δικαίωμα αυτονομίας και αυτοκαθορισμού των θρησκευτικών οργανώσεων συνιστά θεμελιώδες δικαίωμα το οποίο αναγνωρίζεται και προστατεύεται από το δίκαιο της Ένωσης. Η οδηγία, και ιδίως η από την οδηγία παραπομπή στη «δεοντολογία» των θρησκευτικών οργανώσεων⁵, πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο σύμφωνο με αυτό το θεμελιώδες δικαίωμα·
- τα κράτη μέλη έχουν ευρύ, αλλά όχι απεριόριστο, περιθώριο εκτίμησης όσον αφορά τις επαγγελματικές δραστηριότητες για τις οποίες η θρησκεία ή οι πεποιθήσεις ισοδυναμούν με ουσιώδεις, θεμιτές και δικαιολογημένες επαγγελματικές απαιτήσεις, λόγω της φύσης των δραστηριοτήτων ή του πλαισίου εντός του οποίου αυτές ασκούνται·
- η οδηγία πρέπει να εφαρμόζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να γίνεται σεβαστό και να μην θίγεται το μοντέλο που έχει επιλεγεί από κάθε κράτος μέλος για τη ρύθμιση των σχέσεων των εκκλησιών και των θρησκευτικών οργανώσεων ή κοινοτήτων με το κράτος·
- ο όρος «δικαιολογημένη» στην οδηγία απαιτεί ανάλυση του ζητήματος αν οι επαγγελματικές απαιτήσεις που συνεπάγονται διακρίσεις λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων είναι κατάλληλες για την προστασία του δικαιώματος αυτονομίας και αυτοκαθορισμού της Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung, υπό την έννοια ότι είναι πρόσφορες για την επίτευξη του σκοπού αυτού·
- οι όροι «ουσιώδης, θεμιτή» στην οδηγία απαιτούν **ανάλυση της εγγύτητας των επίμαχων δραστηριοτήτων με την κекηρυγμένη αποστολή της Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung·**

³ Όπ.π., άρθρο 4, παράγραφος 2. Βλ. σημείο 2 των προτάσεων.

⁴ Για παράδειγμα, κατά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, τα κράτη δεν πρέπει να επεμβαίνουν στην εσωτερική διάρθρωση των εκκλησιών. Εξάλλου, ο καθορισμός της συμμετοχής σε θρησκευτική κοινότητα αποτελεί καθήκον μόνο των υψηλότερων πνευματικών αρχών της κοινότητας αυτής και όχι του κράτους.

⁵ Υποσημείωση 2 ανωτέρω, άρθρο 4, παράγραφος 2.

- ο αντίκτυπος που έχει, όσον αφορά την αναλογικότητα, ο θεμιτός σκοπός διασφάλισης της πρακτικής αποτελεσματικότητας της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων πρέπει να σταθμιστεί με το δικαίωμα αυτονομίας και αυτοκαθορισμού της Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung, λαμβανομένου δεόντως υπόψη του γεγονότος ότι η οδηγία δεν διακρίνει μεταξύ προσλήψεων και απολύσεων.

Τρίτον, ο γενικός εισαγγελέας παρατηρεί ότι η παρούσα υπόθεση αφορά διαφορά μεταξύ ιδιωτών, πράγμα που σημαίνει ότι τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου να ερμηνεύσουν τις σχετικές διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας κατά τρόπο σύμφωνο με την οδηγία. Πάντως, αν αυτό είναι ανέφικτο λόγω προφανούς αντίθεσης μεταξύ της οδηγίας και των σχετικών διατάξεων του εθνικού δικαίου, η υποχρέωση αυτή παύει να ισχύει.

Επομένως, αν το Bundesarbeitsgericht καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η επίμαχη εν προκειμένω γερμανική νομοθεσία δεν μπορεί να ερμηνευθεί κατά τρόπο σύμφωνο με την απαγόρευση που η οδηγία εισάγει όσον αφορά τις διακρίσεις λόγω πεποιθήσεων, το ένδικο βοήθημα που η V. Egenberger θα έχει στη διάθεσή της βάσει του δικαίου της Ένωσης είναι η κατά της Γερμανίας αγωγή αποζημιώσεως λόγω κρατικής ευθύνης. Τούτο συμβαίνει επειδή η απαγόρευση των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, όπως αυτή αποτυπώνεται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν συνιστά, κατά την άποψη του γενικού εισαγγελέα, αντικειμενικό δικαίωμα που έχει οριζόντια εφαρμογή μεταξύ ιδιωτών στις περιπτώσεις που το δικαίωμα αυτό συγκρούεται με το δικαίωμα αυτονομίας και αυτοκαθορισμού των θρησκευτικών οργανώσεων.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Οι προτάσεις του γενικού εισαγγελέα δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο. Έργο του γενικού εισαγγελέα είναι να προτείνει στο Δικαστήριο, με πλήρη ανεξαρτησία, νομική λύση για την υπόθεση που του έχει ανατεθεί. Η υπόθεση τελεί υπό διάσκεψη στο Δικαστήριο. Η απόφαση θα εκδοθεί αργότερα.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η προδικαστική παραπομπή παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, να υποβάλουν στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, κατά τον ίδιο τρόπο, τα άλλα εθνικά δικαστήρια που επιλαμβάνονται παρόμοιου προβλήματος.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) των προτάσεων δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα CURIA κατά την ημερομηνία αναπτύξεώς τους

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδα ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από την ανάπτυξη των προτάσεων διατίθενται από το «[Europe by Satellite](#)» ☎ (+32) 2 2964106